

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МУКАЧІВСЬКА МІСЬКА РАДА
ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. Б.ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
ЗАКАРПАТСЬКИЙ УГОРСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІМ. ФЕРЕНЦА РАКОЦІ ІІ**

**СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ НАУКИ Й ОСВІТИ
В УМОВАХ ПОГЛИБЛЕННЯ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

**Збірник тез доповідей за матеріалами
VI Всеукраїнської науково-практичної конференції**

**Мукачево
13-14 травня 2021 року**

*Рекомендовано до поширення через мережу Інтернет
науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол № 4 від «12» травня 2021 р.)*

С 91

Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів : збірник тез доповідей за матеріалами VI Всеукраїнської науково-практичної конференції, 13-14 травня 2021 р., Мукачево / Ред.кол. : Т.Д.Щербан (гол.ред.) та ін. – Мукачево : Вид-во МДУ, 2021. – 572 с.

У збірнику представлено тези доповідей за матеріалами VI Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів». Учасниками конференції розглянуто проблеми та перспективи розвитку педагогічної освіти, психолого-педагогічні аспекти індивідуальної траєкторії професійного становлення особистості, сучасні орієнтири розвитку економіки, управління та інженерії, актуальні проблеми розвитку сфери обслуговування, туризму та збереження історико-культурної спадщини, тенденції розвитку сучасного суспільно-політичного та культурно-мистецького простору.

Видання розраховане на науковців, педагогів, викладачів, аспірантів та студентів, які займаються науково-дослідною роботою.

Редакційна колегія:

Щербан Т.Д. – д-р психол. наук, професор (голова);

Гоблик В.В. – д-р екон. наук, професор;

Кобаль В.І. – канд. пед. наук, доцент;

Пігош В.А. – канд. екон. наук, доцент;

Максютова О.В. – провідний фахівець ВНТД.

Відповідальність за достовірність фактів, власних імен, цитат, цифр та інших відомостей несуть автори публікації.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

АНДРАШКО О. І., ТОВКАНЕЦЬ Г.В. Самостійна робота в гуманізації освітнього процесу початкової школи	14
БОБИРЄВА О.С. Інноваційна компетентність майбутніх фахівців дошкільної освіти як складова професіоналізму	16
БОКОЧ А. А., ПИНЗЕНИК О.М. Сутність професійних цінностей педагога	18
БОНДАР Т. І. Правова модель інклюзивної освіти в Україні	20
БРИЖАК Р. В., ВАРГА М. С. Особливості використання дитячого фольклору у вихованні дітей дошкільного віку	22
ВАРГА Л.І. До проблеми критеріального підходу у формуванні комунікативної культури майбутніх учителів	24
ВІКОНЬ А.М. Педагогіка В. Сухомлинського і Нова українська школа	26
ВІНЕР Г.І., ТЯГУР В.М. Інтегративний підхід та інтегроване навчання: теоретичні концепти	28
ВОВЧОК В.М.,ЧЕКАН О.І. Сучасні проблеми щодо формування образотворчої діяльності у дітей з розумовою відсталістю у спеціальній науково-педагогічній літературі	30
ВОВЧОК В.М., ТОВКАНЕЦЬ Г.В. Особливості формування відповідальності в учнів молодшого шкільного віку	33
ГАВРИЛО М. В., ПИНЗЕНИК О. М. Характеристика індивідуального підходу в дошкільній освіті	35
ГАСНЮК В.В. Рівні сформованості методичної культури майбутніх викладачів вокалу	36
ГЕБЕШ М.М., БАРНА Х.В. Підходи до класифікації музично-дидактичних ігор у розвитку мовлення дошкільнят	39
ГЕЛЬБИЧ В. В., ФЕНЧАК Л.М. Особливості організації шкільного сайту навчального закладу як невід’ємної складової його інформаційного освітнього простору	41
ГЕРЦОВСЬКА Н.О., КОБАЛЬ С.І. Сугестопедія як альтернативний метод навчання іноземної мови	43
ГЕРЦОВСЬКА Н.О., ФОЗЕКОШ К.В. Скаффолдинг як комунікативна стратегія взаємодії в ході самостійної роботи студентів у процесі вивчення англійської мови ..	44
ГИРБА К.В., МАЙБОРОДА І.Е. Естетичне виховання молодших школярів засобами народного мистецтва	46
ГЛЕБА А. В., РЕСЛЕР М.В. Запровадження дистанційного навчання та його вплив на якість освіти в закладах вищої освіти.....	48
ГЛІНКО В.М., ТОВКАНЕЦЬ Г.В. Інтерактивні технології як засіб формування загальнокультурних компетенцій учнів початкової школи	51
ГОЛОВКА Н.І. Феномен інклюзивної освіти у вітчизняному освітньому просторі.....	53
ГОЛЯНИЧ А. І., ЛАЛАК Н. В. Формування професійної позиції майбутнього менеджера освіти у процесі фахової підготовки	54
ГРАБ М. В. Напрямки удосконалення педагогічної освіти в Норвегії	56
ГРЕЧИН М. М., КУЗЬМА-КАЧУР М.І. Шляхи формування природознавчої компетентності молодших школярів	58

викладання у старшій та молодшій середній школі. Проте, існує можливість обрати чотирирічний або п'ятирічний план інтегрованої підготовки до вчительської професії, де зацентрована велика увага на проходженні педагогічної практики та вивченні педагогіки, дидактики окремих предметів тощо.

Таким чином, пріоритетним в норвезькій системі освіти, в умовах сьогодення, є реалізація компетентнісного підходу, формування умінь оперувати інноваційними технологіями та знаннями, що є необхідним для створення ефективної бази трудових ресурсів. Освітні реформи Норвегії в першу чергу торкаються змісту освіти, оскільки від складу його компонентів і механізмів впровадження залежить процес передачі та формування знань, умінь і навичок, набуття цінностей, оволодіння необхідними життєвими компетентностями. Важливим для України в період освітніх реформ є узагальнення та впровадження позитивного досвіду реформування вищої школи Королівства Норвегії.

Література

1. Вишнеvsька Н. Ю. Реформування шкільної освіти в Норвегії у 80–90-х роках ХХ століття : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / Н. Ю. Вишнеvsька. – К., 2000. – 20 с.
2. Семілетко В. І. Система підготовки педагогічних кадрів у Норвегії : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / В. І. Семілетко. – Луганськ, 1996. – 24 с.
4. Ministry of Education and Research [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.regjeringen.no/en/dep/kd/Selected-topics/compulsory-education/the-norwegian-educationsystem.html?id=445118#>.
5. Nusche D. Reviews of Evaluation and Assessment in Education / Norway. Deborah Nusche, Lorna Earl L, William Maxwell, Clare Shewbridge. – OECD Publishing, 2011. – 162 p.

УДК 378

ГРЕЧИН М. М., КУЗЬМА-КАЧУР М.І.,
Мукачівський державний університет

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДОЗНАВЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Реформування освіти в умовах реалізації Концепції Нової української школи спрямовує на пошук нових підходів до формування предметних компетентностей молодших школярів. Учитель початкової школи, виконуючи вимоги Державного стандарту початкової освіти, має постійно вдосконалювати процес навчання, що дає змогу дітям ефективно та якісно засвоювати програмний матеріал. Головний об'єкт під час навчання – творча особистість учня. Тому вчитель мусить приділяти велику увагу розвитку творчих здібностей молодших школярів, формуванню їхньої пізнавальної активності.

Продовж навчання молодші школярі мають оволодіти ключовими компетентностями, одна з яких – природознавча. Компетентності у галузі

природничих наук, техніки і технологій передбачають формування допитливості, прагнення шукати і пропонувати нові ідеї, самостійно чи в групі спостерігати та досліджувати, формулювати припущення і робити висновки на основі проведених дослідів, пізнавати себе і навколишній світ шляхом спостереження та дослідження [1]. Для успішного формування природознавчої компетентності молодших школярів, вивчення природознавства в початковій школі повинно орієнтуватися на компетентно орієнтований підхід із використанням сучасних освітніх технологій (технології розвитку критичного мислення та креативності, проблемний підхід, запровадження проектних технологій).

Формування природознавчої компетентності здійснюється кількома шляхами. По-перше, поряд із фронтальними та індивідуальними формами роботи необхідно залучити молодших школярів до колективної діяльності (парна, групова робота) із застосуванням інноваційних методик, використанням інформаційно-комунікаційних засобів. Але треба пам'ятати, що роботу в групах слід впроваджувати поступово. Спочатку потрібно навчити дітей працювати у фронтальній площині. Групу бажано формувати на основі особистих уподобань учнів, обрати консультантів, розподілити обов'язки між дітьми. Створюючи групи, особливу увагу треба звернути на психологічну єдність дітей, бажання учнів, потенціал можливостей для їхньої успішної спільної діяльності. Роботу в навчальних групах слід будувати на принципах рівноправності, намагаючись активізувати роботу кожного учня. Працюючи в групах, діти отримують можливість спілкуватися, порівнювати, вільно висловлювати свою думку, робити спільні висновки.

По-друге, використовувати як традиційні, так і інноваційні методи навчання. Урізноманітнюючи методи та прийоми в першу чергу учителю слід надавати перевагу спостереженням у природі, власним дослідженням учнів, практичним роботам, дослідом, екологічному моделюванню та прогнозуванню, вирішенню ситуативних завдань, роботі з інформаційними джерелами, а також практичній діяльності з охорони природи. Спостереження – основний метод вивчення природознавства в початковій школі. Це безпосереднє сприйняття учнями об'єктів живої і неживої природи з метою формування правильних уявлень і понять, умінь і навичок. Спостереження за об'єктами та явищами пробуджують в учнів пізнавальний інтерес, розвивають мислення, сприяють оволодінню природоохоронними діями.

По-третє, систематичне проведення уроків-екскурсій в природу. Навчальні екскурсії визначаються в педагогіці як форма навчально-виховної роботи, що дає змогу організувати спостереження та вивчення різноманітних предметів і явищ у природних умовах. Основна мета екскурсії – формування природничих понять про живі істоти, предмети і явища природному середовищі. На екскурсії учні спостерігають навколишню природу, знайомляться з працею людей, рослинами та тваринами у різні пори року. Вступна екскурсія проводиться на початку вивчення теми, отримані поняття

використовуються на наступних уроках як основа для формування конкретних образів природи. Поточні екскурсії, які проводяться в процесі досліджуваної теми, уточнюють знання школярів про предмети природи, процеси та явища. Наприкінці теми проводяться підсумкові екскурсії, у ході яких природознавчі поняття закріплюються й конкретизуються [2, с. 298-307].

По-четверте, застосування технологій проблемного та критичного навчання. Проблемне навчання базується на організації навчального процесу, яка передбачає створення проблемної ситуації та активну самостійну діяльність учнів у її розв'язанні, що веде до ґрунтовного засвоєння й закріплення наукових положень, розвиває творче мислення, здатність до самостійної діяльності. Проблемні ситуації слід здійснювати через: проблемне викладання змісту навчального матеріалу; організації частково-пошукової, дослідницької діяльності; використання досвіду дітей та знань, набутих самостійно [3, с. 135]. Урок «Я досліджую світ» (природнича освітня галузь) в початковій школі – це ідеальний матеріал для створення проблемних ситуацій. Вчитель разом з дітьми може розв'язувати проблемні ситуації, застосовуючи викладання знань, частково-пошукову діяльність та організацію дослідницької діяльності шляхом спостереження учнів за природою чи за результатами самостійного досліду. Керуючи пошуковою діяльністю учнів, педагог добирає систему проблемних завдань, які необхідно вирішити учням.

По-п'яте, використання методу проєктів для проведення дослідницької діяльності. У процесі проєктної діяльності створюються умови для творчого саморозвитку та самореалізації учнів, формуються всі необхідні життєві компетенції. Метод проєктів є організацією навчання, за якою учні набувають знань і навичок у процесі планування й виконання практичних завдань-проєктів. Перевагами використання даного методу в початковій школі є: забезпечення високого рівня знань, умінь самостійно набувати і застосовувати їх на практиці; розвиток кожного учня як творчої особистості; залучення кожного учня до активної пізнавальної діяльності; формування навичок пізнавальної і дослідницької діяльності, розвиток критичного мислення; спілкування з однолітками; оволодіння методами дослідження (аналіз літератури, пошук джерел інформації, збір та обробка даних, висунення гіпотез та методів їх вирішення) тощо.

Таким чином, процес формування природознавчої компетентності стає набагато результативнішим, якщо організувати навчання у співробітництві, яке ґрунтується на спільній діяльності та взаєморозумінні вчителя й учнів з використанням різних форм та методів.

Література

1. Байбара Т.М. Методика навчання природознавства в початкових класах : Навч. посібник / Т.М.Байбара – К. : Веселка, 1998. – 334 с.
2. Державний стандарт початкової освіти 2018. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua/education/average> (дата звернення 29.04.2021р.)
3. Кузьма-Качур М. І. Активізація навчально-пізнавальної діяльності молодших школярів у процесі формування природознавчої компетентності / М. І. Кузьма-Качур,

УДК 373.3.011.3-057.874:37.016:005.336.2

ГУТІЙ А., ЛАЛАК Н. В.,
Мукачівський державний університет

ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ У ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ КЛЮЧОВИХ ТА ПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

У контексті сьогодення особливого значення надано проблемі формування цілісної особистості молодшого школяра на засадах компетентнісного підходу, адже компетентність є тим показником, який дає можливість визначити готовність здобувача освіти до подальшої активної участі у житті суспільства. В Державному стандарті початкової освіти України, що сформований на засадах особистісно-орієнтованого і компетентнісного підходів, зазначено: «компетентність – набута у процесі навчання інтегрована здатність особистості, яка складається із знань, досвіду, цінностей і ставлення, що можуть цілісно реалізовуватися на практиці» [2]. Відповідно цілями компетентнісного підходу до навчання у початковій школі є – спрямованість освітнього процесу на досягнення результатів, якими є такі ієрархічно підпорядковані компетентності учнів, як ключова і предметна.

Компетентнісно орієнтована освіта останнім часом є в центрі уваги міжнародних організацій (ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ, Організації європейського співробітництва та розвитку, Міжнародного департаменту стандартів та ін.). В Україні теж активізувалися дослідження щодо запровадження компетентнісних підходів в освіті. Дедалі більше науковців, педагогів-практиків звертаються до ідей компетентнісного підходу як одного з провідних напрямів удосконалення вітчизняної системи освіти. За результатами діяльності українських науковців і практиків (Н. Бібік, Л. Ващенко, О. Локшина, О. Овчарук, Л. Паращенко, О. Пометун, С. Трубачова, О. Санченко) досліджено теоретичні й прикладні питання реалізації компетентнісного підходу в освіті. Вченими запропоновано такий перелік ключових компетентностей: навчальна (уміння вчитися), громадянська, загальнокультурна, інформаційна, соціальна, здоров'язбережувальна, які деталізуються в комплексі знань, умінь, навичок, цінностей, ставлень, здатностей за навчальними галузями й життєвими сферами учнів. При цьому поняття компетентності містять набір знань, умінь, навичок і ставлень, що дають змогу особистості ефективно діяти або виконувати будь-які функції, спрямовані на досягнення визначених стандартів у певній діяльності. Компетентнісний підхід сприяє формуванню ключових і предметних компетентностей.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>